

Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody (Parki nar. Rez. Przyr.)	23	2	301–309	2004
---	----	---	---------	------

MAGDALENA MARZEC, ZBIGNIEW MAZUR

Fauna rezerwatu przyrody Uroczysko Kramnik

MARZEC M., MAZUR Z. 2004. Fauna of “Uroczysko Kramnik” nature reserve. Parki nar. Rez. Przyr. 23: 301–309.

ABSTRACT: 80 vertebrate and 30 invertebrate species were found in the “Uroczysko Kramnik” (“Kramnik Refuge”) nature reserve situated in north-eastern Poland (UTM FF11). Among 110 recognized species 23 were mammals, 50 – birds, 7 – amphibians, 17 – butterflies, and 13 – molluscs. The key species for the studied reserve is the European beaver *Castor fiber*. Fifty eight of the found species are strictly protected in Poland, and 5 species such as: *Colias palaeno* EN, *Vacciniina optilete* EN, *Bombina bombina* DD, *Scolopax rusticola* DD, and *Dendrocopos leucotos* NT, are listed in the “Red list of threatened animals in Poland” (categories of endangerment: EN – Endangered, NT – Near Treated, DD – Data Deficient).

KEY WORDS: fauna, UTM FF11, “Uroczysko Kramnik” nature reserve.

Magdalena Marzec: Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej, ul. Szkolna 1, 19–505 Żytkiejmy, e-mail: magdamarzec@poczta.onet.pl; Zbigniew Mazur: Nadleśnictwo Goldap, ul. 1 Maja 33, 19–500 Goldap, e-mail: zmazur@op.pl

WSTĘP

Rezerwat przyrody Uroczysko Kramnik został utworzony w 2001 roku na podstawie wstępnej waloryzacji florystycznej. W 2002 roku na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Olsztynie rozpoczęto prace nad tworzeniem planu ochrony tego rezerwatu. Niniejsze badania fauny były częścią inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej na potrzeby planu ochrony rezerwatu. Dotychczas fauna tego rezerwatu nie była przedmiotem żadnych badań.

TEREN BADAŃ

Rezerwat przyrody Uroczysko Kramnik leży w otulinie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej i jest oddalony ok. 2 km na wschód od zwartego kompleksu puszczy. Według podziału fizycznogeograficznego Polski (KONDRACKI 2000) rezerwat ten znajduje się w prowincji Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskiej, podprowincji

Pojezierza Wschodniobałtyckie, makroregionie Pojezierze Litewskie, mezoregionie Pojezierze Wschodniosuwalskie (przy granicy z mezoregionem Puszcza Romincka). Obszar Pojezierza Litewskiego charakteryzuje się specyficznymi warunkami geomorfologicznymi i klimatycznymi. Ukształtowany tu krajobraz młodoglacjalny tworzył się podczas zlodowacenia bałtyckiego, zwłaszcza w czasie jego ostatniej fazy zwanej pomorską. Charakteryzuje się on ogromną różnorodnością terenu: bogactwem jezior, drobnych zagłębień bezodpływowych, wzgórz różnego pochodzenia (moreny czołowej, falistej moreny dennej, ozów i kemów), czy wreszcie równin sandrowych. Klimat tego regionu ma wyraźne cechy kontynentalne: niskie średnie temperatury, duże amplitudy temperatur, długie zaleganie pokrywy śnieżnej, krótki sezon wegetacyjny. Charakterystyczną cechą tego regionu jest także duża liczba dni pochmurnych w roku (KONDRACKI 2000). Według podziału administracyjnego Państwa rezerwat jest położony w województwie warmińsko-mazurskim, powiecie gołdapskim, gminie Dubeninki. Ponadto rezerwat znajduje się w kwadracie UTM – FF11.

Uroczysko Kramnik jest rezerwatem florystycznym, utworzonym dla zachowania i ochrony naturalnych bagiennych zbiorowisk leśnych wraz z rzadkimi i reliktowymi gatunkami roślin. Na terenie rezerwatu dominują następujące zbiorowiska leśne: subborealna brzezina bagienna, sosnowy bór bagienny (bór łochyniowy), torfowcowo-brzozowy las bagienny, borealna świerczyna na torfie oraz łożowiska. Powierzchnia rezerwatu wynosi 75,96 ha.

METODY

Badania prowadziliśmy w okresie grudzień 2002 – październik 2003. Obiektem badań były kręgowce oraz wybrane grupy bezkręgowców wodnych (mięczaki) i lądowych (motyle dzienne). W stosunku do poszczególnych grup zwierząt stosowaliśmy różne metody badawcze: obserwacje terenowe (ssaki, ptaki, płazy, motyle), słuchanie głosów godowych (ptaki, płazy), tropienia zimą na świeżym śniegu (ssaki), aktywne polowanie z siecią (motyle, mięczaki wodne, larwy płazów), pułapki żywołowne (drobne ssaki), analiza odchodów i wypluwek drapieżników znalezionych na terenie rezerwatu (drobne ssaki). Odłowy motyli dziennych przeprowadziliśmy w dniach: 18.06. i 16.07.2003; odłowy drobnych ssaków w okresie 14–18.10.2003; odłowy mięczaków i larw płazów w dniach: 13.06., 18.06., 26.06. i 07.07.2003 r. Wszystkie złowione zwierzęta oznaczaliśmy przyżyciowo, a po oznaczeniu wypuszczaliśmy w miejscu złowienia. Pomiarów pH wody z dokładnością do 0,5 dokonaliśmy przy użyciu preparatu „Aquatest” firmy Zoolek, przeznaczonego do badania pH wody w akwariach i oczkach wodnych. Pomiarów pH wody przeprowadziliśmy w trakcie odłowów mięczaków wodnych.

WYNIKI I DYSKUSJA

Ssaki

Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy występowanie 23 gatunków ssaków, z czego 7 objętych ścisłą ochroną gatunkową, a 1 ochroną częściową: kret *Talpa europea*, ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, ryjówka malutka *S. minutus*, mysz leśna *Apodemus flavicollis*, mysz polna *A. agrarius*, nornica ruda *Clethrionomys glareolus*, nornik bury *Microtus agrestis*, nornik północny *M. oeconomus*, polnik *M. arvalis*, smużka *Sicista betulina*, wiewiórka *Sciurus vulgaris*, bóbr *Castor fiber*, zając szarak *Lepus capensis*, tchórz *Mustela putorius*/norka amerykańska *Mustela vison*, wydra *Lutra lutra*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, kuna leśna *Martes martes*, lis *Vulpes vulpes*, łasica *Mustela nivalis*, dzik *Sus scrofa*, jelen *Cervus elaphus*, łoś *Alces alces*, sarna *Capreolus capreolus*.

Gatunkiem kluczowym dla rezerwatu Uroczysko Kramnik jest bóbr, gatunek podlegający ochronie częściowej. Poprzez budowę tam i spiętrzeń bobry powstrzymują odpływ wody z torfowisk i mokradeł, stwarzają oczka wodne będące siedliskiem życia wielu gatunków, utrzymują wysoki poziom wody nawet w suchych sezonach. Zdarzają się jednak lata wyjątkowo suche – tak jak rok 2003, kiedy wiele rozlewisk bobrowych wysycha. Jednak nawet wówczas wody jest wystarczająco dużo, aby bobry przetrzymały trudny okres bez potrzeby migracji na inne tereny. W przeszłości podejmowano próby eksploatacji torfu z terenu dzisiejszego rezerwatu, w związku z tym wykopano rowy odwadniające. Obecnie bobry zapobiegają odwadnianiu tego terenu, co może korzystnie wpływać na zbiorowiska bagienne i torfowiskowe, a także ograniczać degradację tych środowisk. Na terenie rezerwatu bobry znajdują znakomite warunki do życia, świadczy o tym duża liczebność tego gatunku. Poza licznymi śladami żerowania stwierdziliśmy tu 7 stanowisk bobra – zajętych żeremi. W ostatnich dekadach liczebność bobra w Polsce rośnie (CZECH 2000). W wielu miejscach działalność tego ssaka powoduje policalne straty gospodarcze (m.in. podtapianie pól, ścinanie drzew). W związku z tym, bóbr zaczyna być postrzegany w społecznościach lokalnych jako szkodnik. Rezerwat Uroczysko Kramnik jest doskonałym miejscem dla ochrony tego ssaka. Otoczenie rezerwatu przez niewielkie wzniesienia powoduje, że tworzone na terenie rezerwatu rozlewiska nie rozprzestrzeniają się na grunty wykorzystywane rolniczo i nie stanowią źródła konfliktów.

Gatunkami stosunkowo licznymi na terenie rezerwatu są gatunki pospolite: sarna, dzik, lis, zając szarak, a także łoś. Świeże tropy tych zwierząt spotykaliśmy często i licznie na terenie całego rezerwatu. Wśród drobnych ssaków do najpospolitszych należą: nornica ruda, mysz leśna i ryjówka aksamitna. Nornik północny oraz smużka zostały stwierdzone na podstawie analizy znalezionych odchodów drapieżników. Dlatego występowanie tych gatunków na terenie rezerwatu wymaga potwierdzenia.

Zarówno kopytne, jak i drapieżniki kontrolują duże obszary i nie są ściśle związane z żadnym siedliskiem rezerwatu. Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy dużą różnorodność zespołu drapieżników (6 gatunków). Może to być związane z różnorodnością siedlisk rezerwatu i sąsiadujących z nim terenów. Gatunkiem rzadkim jest wydra, której ślady obserwowaliśmy tylko raz na świeżym śniegu. Na terenie rezerwatu brak jest odpowiednich siedlisk dla wydry, która preferuje duże, nie zamarzające zimą cieki wodne (SUMIŃSKI i in. 1993). Prawdopodobnie przebywanie wydry na tym terenie było krótkotrwałe i tymczasowe podczas wędrówki.

Ssakami obcymi w naszej faunie są jenot i norka amerykańska. Gatunki te pojawiły się na terenie Polski w XX wieku (RUPRECHT i in. 1983, SUMIŃSKI i in. 1993) i obecnie zdążyły już zasymilować się z rodzimą fauną. Obecność norki amerykańskiej na terenie rezerwatu nie jest pewna, gdyż gatunek ten stwierdzono tylko na podstawie tropów, które są identyczne z tropami tchórza.

Na terenie rezerwatu nie badaliśmy nietoperzy. Zatem można się spodziewać, że teriofauna tego terenu jest jeszcze bogatsza. Wszystkie stwierdzenia ssaków są nowe dla kwadratu UTM FF11. W Atlasie rozmieszczenia ssaków w Polsce (PUCEK, RACZYŃSKI 1983) nie ma żadnych danych dotyczących tego obszaru.

Ptaki

Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy występowanie 50 gatunków ptaków, w tym 44 gatunki podlegające ścisłej ochronie gatunkowej (literą „L” wyróżniono gatunki lęgowe na terenie rezerwatu):

perkozek *Tachybaptus ruficollis* L, czapla siwa *Ardea cinerea*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bocian biały *C. ciconia*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, myszołów *Buteo buteo* L, żuraw *Grus grus* L, czajka *Vanellus vanellus*, kszczyk *Gallinago gallinago* L, słonka *Scolopax rusticola* L, brodziec samotny *Tringa ochropus* L, grzywacz *Columba palumbus* L, kukułka *Cuculus canorus* L, krętogłów *Jynx torquilla* L, dzięcioł czarny *Dryocopus martius* L, dzięcioł duży *Dendrocopos major* L, dzięcioł białogrzbiety *D. leucotos*, dzięciołek *D. minor* L, świergotek drzewny *Anthus trivialis* L, strzyżyk *Troglodytes troglodytes* L, rudzik *Erithacus rubecula* L, słowik szary *Luscinia luscinia* L, kos *Turdus merula* L., drozd śpiewak *T. philomelos* L., kwiczoł *T. pilaris*, strumieniówka *Locustella fluviatilis* L, łożówka *Acrocephalus palustris* L, zaganiacz *Hippolais icterina* L, cierniówka *Sylvia communis* L, pokrzewka czarnołbista *S. atricapilla* L, świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix* L, pierwiosnek *Phylloscopus collybita* L, piecuszek *Phylloscopus trochilus* L, mysikrólik *Regulus regulus* L, sikora czarnogłowa *Parus montanus*, sikora czubotka *P. cristatus*, bogatka *P. major*, pełzacz leśny *Certhia familiaris* L, wilga *Oriolus oriolus* L, gąsior *Lanius collurio* L, lerka *Lullula arborea* L, sójka *Garrulus glandarius* L, sroka *Pica pica*, wrona siwa *Corvus corone*, kruk *C. corax* L, zięba *Fringilla coelebs* L, czyż *Carduelis spinus*, dziwon *Carpodacus erythrinus* L, grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*, trznadel *Emberiza citrinella* L.

Do ptaków najliczniejszych, występujących dość równomiernie na terenie całego rezerwatu należą gatunki pospolite: piecuszek, pierwiosnek, zięba, świergotek drzewny, świstunka leśna, drozd śpiewak, kukułka, sójka, trznadel. Mniej licznie, ale nie rzadko występują tu gatunki związane z lasami podmokłymi i siedliskami bagiennymi: żuraw, brodziec samotny, słonka, kszyk. Siedliska rezerwatu są szczególnie atrakcyjne dla żurawia, stwierdziliśmy tu 8 par lęgowych tego gatunku. Natomiast gatunkiem rzadkim jest silnie zagrożony wyginięciem dzięcioł białogrzbiety (GŁOWACIŃSKI 2002). Gatunek ten preferuje stare podmokłe lasy, brzeziny bagienne. Jest uzależniony od obecności martwych drzew liściastych o miękkim drewnie, w których żeruje i wykuwa dziuple (PUGACEWICZ 1997). Siedliska rezerwatu spełniają wszystkie te wymagania, dlatego rozmnażanie się dzięcioła białogrzbietego na tym terenie jest prawdopodobne. Jednak nam nie udało się stwierdzić ani gnieźdzenia ani nawet przebywania tego gatunku na terenie rezerwatu w sezonie lęgowym. Jedyna obserwacja pochodzi z 13.02.2003 r. Gatunkami nie rozmnażającymi się na terenie rezerwatu, a związanymi z siedliskami podmokłymi są: bocian czarny zalatujący do rezerwatu na żerowiska, bocian biały licznie wykorzystujący rezerwat jako noclegowisko, czajka pojawiająca się na tym terenie tylko na przelotach.

Fragmety lasu z okazałymi starymi drzewami są siedliskiem kruka i dzięcioła czarnego. Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy jedno lęgowe stanowisko gąsiorka, ptaka związanego z terenami otwartymi. Siedliska rezerwatu nie odpowiadają wymaganiom tego gatunku, a obecność gąsiorka jest związana z granicą rezerwatu i sąsiadujących terenów.

Gady

Na terenie rezerwatu nie stwierdziliśmy występowania żadnego gatunku gada. Podmokłe siedliska rezerwatu mogłyby odpowiadać zaskrońcowi *Natrix natrix*, jednak dotychczas nie stwierdzono występowania tego gatunku w najbliższej okolicy oraz jaszczurce żyworodnej *Lacerta vivipara* (BERGER 2000). Natomiast na podobnych siedliskach na terenie Puszczy Rominckiej spotykaliśmy żmiję zygzakowatą *Vipera berus*.

Plazy

Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy występowanie 7 gatunków płazów, wszystkie podlegają ścisłej ochronie gatunkowej (literą „R” wyróżniono gatunki rozmnażające się na terenie rezerwatu): traszka zwyczajna *Triturus vulgaris* R, ropucha szara *Bufo bufo*, kumak nizinny *Bombina bombina*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* R, żaba trawna *Rana temporaria* R, żaba moczarowa *R. arvalis* R, żaba jeziorkowa *R. lessonae* R.

Do najpospolitszych należą żaba trawna oraz żaba jeziorkowa. Osobniki tych gatunków były najczęściej spotykanymi płazami zarówno w okresie godowym, jak i w późniejszych sezonach. Pospolicie, chociaż mniej licznie występują żaba moczarowa oraz traszka zwyczajna. Gatunkami nielicznymi są grzebiuszka ziemna, kumak nizinny i ropucha szara. Na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej ropucha szara jest bardzo liczna, natomiast grzebiuszka ziemna i kumak nizinny mniej liczne, ale nie rzadkie (SIWAK i in. 2002). Dlatego siedliska rezerwatu można traktować jako suboptymalne dla tych gatunków.

Siedliskami kluczowymi dla płazów są miejsca rozrodu, czyli różnego rodzaju zbiorniki wodne. Na terenie rezerwatu Uroczysko Kramnik płazy wykorzystują różnej wielkości oczka wodne oraz okresowe rozlewiska wiosenne, nie stwierdziliśmy ich jedynie w kanałkach i zbiornikach o pH wody < 6,5.

Bezkręgowce

Motyle dzienne

Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy występowanie 17 gatunków motyli dziennych, z czego jeden, szlaczkoń torfowiec podlega ścisłej ochronie gatunkowej: czerwonończyk dukacik *Lycaena virgaureae*, dostojka adype *Argynnis adippe*, dostojka niobe *A. niobe*, dostojka selene *Boloria selene*, latolistek cytrynek *Gonepteryx rhamni*, modraszek bagniczek *Vacciniina optilete*, modraszek wieszczek *Celastrina argiolus*, niestrzęp głogowiec *Aporia crataegi*, przestrojnik trawnik *Aphantopus hyperantus*, rusalka admirał *Vanessa atalanta*, rusalka pawik *Inachis io*, rusalka żałobnik *Nymphalis antiopa*, strzępotek glicerion *Coenonympha glycerion*, strzępotek perełkowiec *C. arcania*, szlaczkoń torfowiec *Colias palaeno*, wietek gorczycznik *Leptidea sinapis*, zorzynek rzeżuchowiec *Antocharis cardamines*.

Gatunkiem najpospolitszym, występującym licznie na obszarze całego rezerwatu jest latolistek cytrynek. Na bagiennych łąkach występują dostojka niobe, dostojka selene, niestrzęp głogowiec, rusalka admirał, rusalka pawik. Większość gatunków spotykaliśmy, na skraju lasu. Do gatunków najcenniejszych, ściśle związanych z borem bagiennym oraz okrajkami torfowisk wysokich należą modraszek bagniczek i szlaczkoń torfowiec. Oba te gatunki są silnie zagrożone wyginięciem (BUSZKO, NOWACKI 2002). Jest to spowodowane między innymi zanikaniem odpowiednich siedlisk, a także ich dużym rozproszeniem. Ograniczenie występowania tych gatunków do borów bagiennych jest związane z przywiązaniem do jednego gatunku rośliny żywicielskiej gąsienic – borówki bagiennej *Vaccinium uliginosum* (BUSZKO, MASŁOWSKI 1993). Na terenie rezerwatu Uroczysko Kramnik szlaczkoń torfowiec i modraszek bagniczek występują na terenie sosnowego boru bagiennego położonego w centralnej i południowej części rezerwatu. Dotychczas nie udało się stwierdzić szlaczkonii torfowca

i modraszka bagniczka na terenie Puszczy Rominckiej, jednak ze względu na występowanie odpowiednich siedlisk znalezienie tych gatunków jest bardzo prawdopodobne (SIELEZNIEW, SACHANOWICZ 2003). Ponadto z gatunków występujących na terenie rezerwatu Uroczysko Kramnik na terenie Puszczy Rominckiej nie stwierdzono dotychczas dostojki niobe.

Ze względu na małą liczbę przeprowadzonych odłowów motyli przypuszczamy, że na terenie rezerwatu liczba gatunków motyli dziennych jest większa.

Mięczaki wodne

Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy 9 gatunków ślimaków wodnych: rozdętka pospolita *Physa fontinalis*, zatoczek pospolity *Planorbis planorbis*, zatoczek rogowy *Planorbarius corneus*, zatoczek lśniący *Segmentina nitida*, zatoczek skręcony *Bathymphalus contortus*, zatoczek spłaszczony *Segmentina complanata*, zawójka przypłaszczona *Valvata pulchella*, żyworódka pospolita *Viviparus viviparus*, błotniarka pospolita *Lymnea* sp. (*Lymnea palustris*), groszkówkowate fam. *Sphaeriidae*.

Są to gatunki charakterystyczne dla wód stojących o mulistym dnie. Ślimaki spotykaliśmy licznie we wszelkich zbiornikach wodnych, oczkach i kanałkach, w których $\text{pH} \geq 6,5$. W związku z kwaśnym odczynem wody, na terenie rezerwatu panują trudne warunki życia dla mięczaków. Z muszli wymywany jest jego główny składnik – węgiel wapnia. Często spotykaliśmy ślimaki, szczególnie osobniki dużych gatunków (m.in. zatoczek rogowy, żyworódka pospolita) z miękkimi, pergaminowymi fragmentami muszli pozbawionymi wapnia.

Na uwagę zasługuje błotniarka pospolita. Gatunek ten tworzy wraz z dwoma innymi gatunkami należącymi do tego samego rodzaju (*L. turricula* i *L. corvus*) trudno rozróżnialną grupę, w związku z tym nasze oznaczenie może być mylne. Jednak obecność tych ślimaków na terenie rezerwatu jest istotna, gdyż w ostatnich latach wszystkie gatunki należące do tej grupy stają się coraz rzadsze (PIECHOCKI 2002) i znalazły się na Czerwonej liście zwierząt ginących (kategoria zagrożenia Dd).

W wodach rezerwatu bardzo licznie występują małże z rodziny groszkówkowatych. Wszystkie gatunki należące do tej rodziny są objęte ścisłą ochroną gatunkową. Ze względu na niewielkie rozmiary groszkówkowatych i trudno zauważalne różnice międzygatunkowe nie podjęliśmy się oznaczanie tych zwierząt do gatunku. Groszkówkowate spotykaliśmy w rozmaitych zbiornikach o mulistym dnie, w których pH wody $\geq 6,0$. Natomiast nie stwierdziliśmy obecności tych małży w dołach potorfowych, w których $\text{pH} < 6$. Muszle groszkówkowatych są zbudowane głównie z konchioliny i zawierają nieznaczne ilości węgla wapnia (WAŚOWSKI, PENKOWSKI 2003). Dzięki temu niskie pH wody nie musi ograniczać występowania tych zwierząt.

Mięczaki lądowe

Ślimaki lądowe nie były obiektem szczegółowych poszukiwań. Na terenie rezerwatu stwierdziliśmy występowanie 4 gatunków ślimaków nagich związanych z borami i lasami mieszanymi: pomrów cytrynowy *Limax tenellus*, pomrów mały *Deroceras laeve*, ślinik rdzawy *Arion subfuscus*, ślinik szary *Arion circumscriptus*.

PODSUMOWANIE

Na terenie rezerwatu Uroczysko Kramnik stwierdziliśmy łącznie 110 gatunków zwierząt, w tym 80 gatunków kręgowców i 30 gatunków bezkręgowców. W związku z tym, że nasze badania skupiały się przede wszystkim na kręgowcach, lista stwierdzonych gatunków jest w miarę pełna i może wydłużyć się w najbliższej przyszłości jedynie w niewielkim stopniu. Natomiast badania wybranych grup bezkręgowców należy potraktować jako badania pilotażowe, wymagające kontynuacji.

Wśród zwierząt występujących na terenie rezerwatu Uroczysko Kramnik 5 gatunków znalazło się na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce: motyle – *Colias palaeno* EN, *Vacciniina optilete* EN; płaz – *Bombina bombina* DD, ptaki – *Scolopax rusticola* DD, *Dendrocopos leucotos* NT (kategorie zagrożenia: EN – gatunki silnie zagrożone; NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia; DD – gatunki o statusie słabo rozpoznanym).

Ścisłej ochronie gatunkowej podlega 58 gatunków kręgowców, 1 gatunek motyla oraz jedna rodzina małży: mięczaki – fam. *Sphaeriidae*; motyl – *Colias palaeno*; płazy – *Triturus vulgaris*, *Bufo bufo*, *Bombina bombina*, *Pelobates fuscus*, *Rana temporaria*, *R. arvalis*, *R. lessonae*; ptaki – *Tachybatus ruficolis*, *Ciconia nigra*, *C. ciconia*, *Buteo buteo*, *Grus grus*, *Vanellus vanellus*, *Gallinago gallinago*, *Tringa ochropus*, *Cuculus canorus*, *Jynx torquilla*, *Dryocopus martius*, *Dendrocopos major*, *D. leucotos*, *D. minor*, *Anthus trivialis*, *Troglodytes troglodytes*, *Erithacus rubecula*, *Luscinia luscinia*, *Turdus merula*, *T. philomelos*, *T. pilaris*, *Locustella fluviatilis*, *Acrocephalus palustris*, *Hippolais icterna*, *Sylvia communis*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus sibilatrix*, *P. collybita*, *P. trochillus*, *Regulus regulus*, *Parus montanus*, *P. cristatus*, *P. major*, *Certhia familiaris*, *Oriolus oriolus*, *Lanius collurio*, *Lullula arborea*, *Garrulus glandarius*, *Corvus corax*, *Fringilla coelebs*, *Carduelis spinus*, *Carpodacus erythrinus*, *Coccothraustes coccothraustes*, *Emberiza citrinella*; ssaki – *Sorex araneus*, *S. minutus*, *Talpa europea*, *Sicista betulina*, *Sciurus vulgaris*, *Lutra lutra*, *Mustela nivalis*.

PODZIĘKOWANIA

Dziękujemy bardzo Henrykowi Bazylewiczowi za pomoc w zbieraniu materiałów.

PIŚMIENNICTWO

- BERGER L. 2000. Płazy i gady Polski. Klucz do oznaczania. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Poznań.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 1993. Atlas motyli Polski. Część I. Motyle dzienne (*Rhopalocera*). Grupa IMAGE, Warszawa.
- BUSZKO J., NOWACKI J. 2002. *Lepidoptera* motyle. [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Z. GŁOWACIŃSKI (red.). Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 80–87.
- CZECH A. 2000. Bóbr. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- GŁOWACIŃSKI Z. 2002. Vertebrata Kręgowce. [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Z. GŁOWACIŃSKI (red.). Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 11–22.
- KONDRACKI J. 2000. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.
- PIECHOCKI A. 2002. *Gastropoda aquatica* ślimaki wodne. [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Z. GŁOWACIŃSKI (red.). Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 34–37.
- PUCEK Z., RACZYŃSKI J. 1983. Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce. PWN, Warszawa.
- PUGACEWICZ E. 1997. Ptaki lęgowe Puszczy Białowieskiej. Północnopodlaskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Białowieża.
- RUPRECHT A.L., BUCHALCZYK T., WÓJCIK J.M. 1983. Występowanie norek (*Mammalia: Mustelidae* w Polsce. Przegł. Zool. 27: 89–97.
- SIELEZNIEW M., SACHANOWICZ K. 2003. Motyle dzienne Puszczy Romnickiej (*Lepidoptera: Papilionoidea* i *Hesperioidea*) – wyniki badań wstępnych. Parki nar. Rez. Przyr. 22: 581–592.
- SIWAK P., SIDORUK K., CHĘTNICKI W., MARZEC M. 2002. Wstępna ocena stanu fauny płazów na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej. Materiały VI Ogólnopolskiego Przeglądu Działalności Studenckich Kół Naukowych Przyrodników. Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej. Kraków: 100–104.
- SUMIŃSKI P., GOSZCZYŃSKI J., ROMANOWSKI J. 1993. Ssaki drapieżne Europy. PWRiL, Warszawa.
- WĄSOWSKI R., PENKOWSKI A. 2003. Ślimaki i małże Polski. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.

STRESZCZENIE

Na terenie rezerwatu przyrody Uroczysko Kramnik (NE Polska, UTM FF11) stwierdzono 110 gatunków zwierząt, w tym 23 gatunki ssaków, 50 ptaków, 7 płazów, 17 motyli dziennych, 13 mięczaków. 58 gatunków podlega ścisłej ochronie gatunkowej, a 5 gatunków znalazło się na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce: *Colias palaeno* EN, *Vacciniina optilete* EN, *Bombina bombina* DD, *Scolopax rusticola* DD, *Dendrocopos leucotos* Nr. Gatunkiem kluczowym dla rezerwatu jest bóbr *Castor fiber* zapobiegający degradacji siedlisk rezerwatu.

Nadesłano do redakcji: styczeń 2004 r.

Wpłynęło ponownie po poprawkach: sierpień 2004 r.

Przyjęto do druku: sierpień 2004 r.